

SOPIMUS MUSEOVIRASTON JA TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEON YHTEISTYÖSTÄ JA TYÖNJAOSTA KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMISESSA

- Sopijapuolet:** Museovirasto ja Tornion kaupunki, jota edustaa tätä sopimusta koskevis-
sa asioissa Tornionlaakson maakuntamuseo.
- Tornionlaakson maakuntamuseosta käytetään jäljempänä nimitystä maa-
kuntamuseo.
- Sopimuksen kohde:** Museoviraston ja maakuntamuseon yhteistyö ja työnjako kulttuuriympä-
ristön vaalimisessa (arkeologinen kulttuuriperintö, rakennettu kulttuuri-
perintö).
- Maakuntamuseon toiminta-alue on määritelty opetusministeriön päätök-
sellä (21.1.1980, nro 10714/55/79).
- Sopimuksen peruste:** Laki Museovirastosta (282/2004), valtioneuvoston asetus Museovirastosta
(407/2004), museolaki (729/1992) ja valtioneuvoston asetus museoista
(1192/2005).
- Sopimuksen tarkoitus:** Museoviraston ja maakuntamuseon välisen arkeologisen kulttuuripe-
rinnön, rakennusperinnön ja kulttuuriympäristön vaalimista koskevasta
yhteistyöstä ja työnjaosta sopiminen.
- Erityisasiantuntemusta edellyttävät sopimuskohdat ovat voimassa jos
maakuntamuseolla on palkattuna päätoiminen rakennustutkija (FM), pää-
toiminen arkeologi (FM, korkein arvosana arkeologiassa) tai päätoiminen
restaurointialan asiantuntija (arkkitehti tai rakennuskonservaattori).

1. Kulttuuriympäristön vaaliminen

1.1. Toiminnan perusta

Toiminnan perustana ovat kulttuuriympäristöä ja sen suojelua koskeva kansallinen lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset (Maailmanperintösopimus, Haagin vuoden 1954 yleissopimus, Euroopan neuvoston sopimukset ja suositukset), joihin Suomi on sitoutunut. Kansainvälisten asiantuntijajärjestöjen laatimat suositukset ja eettiset ohjeet sekä alan kansalliset ohjelmat ja strategiat ohjaavat käytännön suojelutyötä.

1.2. Kulttuuriperinnön yhteiskunnallisen painoarvon lisääminen

Museovirasto ja maakuntamuseo edistävät yhteistyössä opetusministeriön, ympäristöministeriön sekä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa muinaisjäännösten ja rakennetun ympäristön vaalimista vaikuttamalla lainsäädäntöön, säädöksiin, normeihin ja ohjeisiin, edistämällä kulttuuriympäristöjen taloudellisia ja muita tukitoimenpiteitä sekä osallistumalla kulttuuriympäristön vaalimista tukevien suojeluohjelmien, strategioiden ja politiikkaohjelmien laatimiseen. Maakuntamuseo osallistuu erityisesti maakunnalliseen kehittämistoimintaan ja sidosryhmäyhteistyöhön.

Museovirasto ja maakuntamuseo välittävät kulttuuriympäristöä koskevaa tietoa, kehittävät kulttuuriperinnön tiedollista saatavuutta sekä edistävät kulttuuriperinnön saavutettavuutta omassa toiminnassaan ja vaikuttavat siihen, että saavutettavuus otetaan huomioon näkökulmana kaikessa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Osapuolet harjoittavat opetus- ja valistustoimintaa ja kehittävät toimialan koulutusta ja koulutustarjontaa.

Osapuolet panostavat aktiiviseen ja avoimeen viestintään ja tiedottamiseen.

2. Kulttuuriympäristön tutkimus- ja selvitystoiminta

2.1. Toiminnan perusta

Museovirasto ja maakuntamuseo edistävät kulttuuriympäristöön ja sen vaalimiseen liittyvää tutkimusta sekä sen avoimuutta ja saavutettavuutta. Osapuolet kehittävät yhteistyössä tutkimusmenetelmiä ja toimivat aktiivisesti yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa tutkimustoiminnan edistämiseksi ja tutkimusta tukevien rahoitusjärjestelmien kehittämiseksi. Tutkimustoiminnalla tuetaan erityisesti maakuntamuseon toimialueen kulttuuriympäristön vaalimista.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan
asiantuntija

2.2. Kulttuuriympäristön inventointi, dokumentointi ja tiedon tallennus

Museovirasto keskittyy valtakunnallisesti merkittävän rakennusperinnön, kirkkolain tarkoittamien rakennusten sekä valtion rakennusperinnön dokumentointiin.

Museovirasto kehittää yhdessä maakuntamuseon kanssa yhteisiä inventointi-, tiedontallennus- ja dokumentointimenetelmiä, vastaa dokumentoinnin periaatteiden kehittamisestä sekä tiedonhallinnan kehittämisestä valtakunnallisella tasolla.

Maakuntamuseo huolehtii alueensa kulttuuriympäristön inventoinnista ja dokumentoinnista ja niiden kehittämisestä.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan
asiantuntija

Maakuntamuseo voi ottaa vastaan Museovirastolle toimitettavaksi alueeltaan löydettyjä irtaimia muinaisesineitä sekä vastata niiden löytöpaikkojen ja kiinteiden muinaisjäännösten maastotarkastuksista. Tarkastusraportit toimitetaan Museovirastolle ensi tilassa muinaisjäännösrekisterin päivittämistä varten.

Arkeologi

2.3. Arkeologiset kaivaukset

Museovirasto myöntää tutkimusluvut maakuntamuseon toimialueen arkeologisiin kenttätutkimuksiin.

Maakuntamuseon suorittamista tutkimuksista saadut löydöt kuuluvat valtiolle muinaismuistolain 17 §:n mukaisesti. Löytöaineisto luetteloidaan Museovirastoon. Löydöt sijoitetaan Museoviraston kokoelmiin, ellei sopijapuolten kesken toisin sovita.

Arkeologi

2.4. Tiedoksisaattaminen

Maakuntamuseo ja Museovirasto huolehtivat tutkimus-, inventointi- ja dokumentointitulostensa tallennuksesta ja keskinäisestä tiedoksisaattamisesta. Museovirasto tallentaa ylläpitämäänsä muinaisjäännösrekisteriin tiedot tarkastus- ja inventointiraporttien perusteella toteamistaan kiinteistä muinaisjäännöksistä.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan
asiantuntija

Museovirasto ilmoittaa maakuntamuseolle kenttätutkimuksistaan sekä tutkimusluvista, jotka virasto on myöntänyt muille toimijoille maakuntamuseon toimialueella, sekä velvoittaa luvan saajan ilmoittamaan maakuntamuseolle tutkimusten ajankohdan ja lähettämään sille kopion tutkimusraportista. Museovirasto toimittaa omien kenttätutkimustensa tutkimusraporttien osalta mikrofilmiaineiston ja kopiot vuosittain.

Maakuntamuseo toimittaa arkeologiset kenttätutkimusraporttinsa Museovirastolle.

Arkeologi

Museovirasto vastaa Arkeologia Suomessa -sarjan julkaisemisesta. Sarjassa esitellään kaikki maassamme toteutetut arkeologiset kaivaukset ja inventoinnit.

Maakuntamuseo vastaa julkaisuun tarvittavien tietojen lähettamisestä Museovirastolle toimituksen ilmoittamaan päivämäärään mennessä.

Arkeologi

Museovirasto järjestää vuosittain kesän kenttätöiden esittelytilaisuuden, joka on avoin kaikille maamme arkeologeille ja jossa kaikki kenttätöitä suorittaneet tahot voivat esitellä tutkimustensa tuloksia.

3. Kulttuuriympäristön tilan seuranta

Museovirasto ja maakuntamuseo seuraavat ja edistävät valtakunnallisten suojelutavoitteiden ja -ohjelmien toteutumista sekä arvioivat ja seuraavat yhdessä kulttuuriympäristön tilaa.

Kulttuuriympäristön tilan seurantajärjestelmiä ja tietoaineiston saatavuutta kehitetään yhteistyössä. Museovirasto koordinoi museoiden tuottamien seurantatietojen hallintaa sekä vastaa niiden yleisestä käytettävyydestä saattamisesta.

Maakuntamuseo luovuttaa tietoaineistoja käytettäväksi kulttuuriympäristön tilan seurannassa. Vastavuoroisesti museo saa käyttöönsä seurantatiedot museoverkon kautta.

4. Asiantuntija- ja viranomaistoiminta: suojeleminen ja korjausrakentaminen

4.1. Suojelu

Museovirasto ja maakuntamuseo tehostavat yhteistyössä kulttuuriympäristön suojeleminen alan lainsäädäntöä soveltamalla ja lisäämällä alan valistus- ja opetustoimintaa ja välittämällä kulttuuriympäristöä koskevaa tietoa suunnittelijoille, päättäjille ja suurelle yleisölle.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan
asiantuntija

Museovirasto vastaa valtakunnallisten suojelemissävyönteiden määrittelystä kuullen niistä maakuntamuseota ja valvoo osaltaan niiden toteutumista.

Museovirasto vastaa arkeologisen kulttuuriperinnön suojeleminen toteuttamisesta ja valtakunnallisen muinaisjäännösrekisterin ylläpitämisestä.

Museovirasto vastaa pääsääntöisesti rakennussuojelemissävyönteillä, kirkko- lailla, valtion omistamien rakennusten suojelemissävyönteillä annettulla asetuksella ja sopimuksin suojeleminen rakennusperinnön suojeleminen viranomais- ja asiantuntijatehtävistä. Museovirasto vastaa myös muun kuin asetuksella suojeleminen valtion rakennusperinnön sekä tapauksittain maakuntamuseon kanssa työnjaosta sopien valtion luovuttaman rakennusperinnön suojeleminen toteuttamisesta ja kehittämisestä.

Rakennustutkija

Restaurointialan
asiantuntija

Maakuntamuseo edistää alueensa kulttuuriympäristön hoitoa ja seuraa maankäytön suunnittelua, vastaten maakunta-, yleis- ja asema- kaavoitukseen sekä rakennusvalvontaan liittyvistä asiantuntija- ja viranomaistehtävistä. Valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen tai kohteiden säilymistä uhkaavissa tilanteissa sovitaan menettelytavoista tapauksittain.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan
asiantuntija

Muun kulttuuriympäristöön liittyvän maankäytön tai suojeluintres-sien yhteydessä (kuten tie-, voimalinja-, rautatie- ja vesistösuunnit-telu ja -rakentaminen) menetellään samalla tavoin kuin kaavoituk-sessa.

Maakuntamuseo toimii ympäristövaikutusten arvioinnista annet-tuun asetukseen liittyvissä tehtävissä ensisijaisena asiantuntijana.

Rakennustutkija

Arkeologi

Maakuntamuseo antaa suunnittelijoille ja viranomaisille tiedot ja tarvittavat lausunnot maankäyttöhankkeiden vaikutuksesta kiinteisiin muinaisjäänöksiin. Mikäli hanke koskee kiinteää muinaisjään-nöstä Museovirasto neuvottelee muinaismuistolain edellyttämällä tavalla suunnitelman muuttamisesta tai tarvittavista tutkimuksista ja laatii niitä koskevat kustannusarviot. Tutkimusten toteuttamisesta ja esinelöytöjen sijoituspaikasta sovitaan erikseen Museoviraston ja maakuntamuseon kesken.

Arkeologi

Maakuntamuseo toimii aktiivisesti resurssiensa puitteissa oman kuntansa hallussa olevien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kiinteistöjen, puistojen ja muiden rakennettujen alueiden esimerkil-liseksi vaalimiseksi.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan asiantuntija

4.2. Restauroinnin ohjaus ja valvonta

Maakuntamuseo huolehtii suojelukohteiden korjausrakentamisen neuvonnasta ja seurannasta toimialueellaan.

Museovirasto vastaa ensisijassa kirkkolailta suojellun, valtion omistamien rakennusten suojelusta annetulla asetuksella suojel-lun, sopimuksin suojellun ja rakennussuojelulailta suojellun ra-kennusperinnön korjausrakentamiseen liittyvistä asiantuntija- ja viranomaistehtävistä. Museovirasto voi vastata myös muun raken-nusperinnön restauroinnin ohjauksesta. Näiden kohteiden ohjausta koskevasta työnjaosta sovitaan tapausittain maakuntamuseon kanssa.

Rakennustutkija

Restaurointialan asiantuntija

Museovirasto antaa maakuntamuseolle restaurointiin ja konservointiin liittyvää asiantuntija-apua ja neuvontaa.

Museovirasto jakaa vuosittain entistämisavustusta valtakunnallisesti merkittävien, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entistäviin korjauksiin, avustusrahaa maailmanperintökohteiden entistämiseen, tutkimus- ja valistustoimintaan sekä harkinnanvaraista valtionapua muun muassa museorakennusten kunnostustöihin. Museovirastolla on avustusten seuranta- ja valvontavastuu.

Museovirasto kuulee avustuspäätöksiä valmistellessaan maakuntamuseota. Maakuntamuseo ohjaa ja valvoo entistämisavustusten sekä maailmanperintökohteille myönnettyjen avustusten käyttöä erikseen sovittavissa tapauksissa.

Rakennustutkija

Restaurointialan asiantuntija

Maakuntamuseo valvoo museoille myönnettyjen avustusten käyttöä lukuun ottamatta erikseen sovittavia tapauksia.

4.3. Muinaisjäännösten hoito ja restaurointi

Museovirasto ja maakuntamuseo pyrkivät yhdessä löytämään vaihtoehtoisia keinoja muinaisjäännösten tutkimuksen, dokumentoinnin ja restauroinnin ja hoidon toteuttamiselle myös yhteistyössä kuntien, paikallismuseoiden, kotiseutuyhdistysten, maanomistajien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan asiantuntija

Museovirasto ohjeistaa muinaisjäännösten hoitoa ja myöntää niitä koskevat hoitoluvat.

4.4. Erityistapaukset

Museovirasto ottaa kantaa maakunnallisiin suunnitelmiin ja maakuntamuseon toimialuetta laajempaa maantieteellistä aluetta koskeviin suunnitelmiin.

Asiantuntija- ja viranomaistoiminnan tehtäväjaosta voidaan sopia tapauskohtaisesti erikseen.

Rakennustutkija

Arkeologi

Restaurointialan asiantuntija

5. Tiedottaminen

5.1. Yhteistyöstä tiedottaminen

Sopimuksesta ja mahdollisista muutoksista tiedotetaan opetusministeriölle, ympäristöministeriölle, ympäristökeskuksille, Suomen Kuntaliitolle, maakunnallisille liitoille, kunnille ja muille sidosryhmille.

Yhteistyösopimukset ja muu keskinäinen vastuunjako julkaistaan osapuolten kotisivuilla ja Museoverkossa.

5.2. Keskinäinen tiedottaminen

Museovirasto ja maakuntamuseo huolehtivat siitä, että kumpikin on riittävästi selvillä toistensa toiminnasta ja sen lähtökohdista. Osapuolet huolehtivat päätöksensä, aloitteidensa, lausuntojensa ja kannanottojensa sekä vireillä olevien hankkeittensa tiedottamisesta toisilleen. Museovirasto informoi maakuntamuseota toiminnastaan museon alueella.

6. Museoasetuksen mukaiset neuvottelut

Museoasetuksen mukaan maakuntamuseolla tulee olla pitkän tähtäimen suunnitelma alueellisen toiminnan painopisteistä ja tavoitteista, josta museo neuvottelee Museoviraston kanssa nelivuotiskausittain.

Museoasetuksen mukaan kaikkien maakuntamuseoiden tehtäviin kuuluvasta kulttuuriympäristön säilymisen edistämisestä, kulttuuriperintöön liittyvän tiedon saatavuudesta huolehtimisesta sekä asiantuntija-avun antamisesta toimialaansa liittyvistä kysymyksistä neuvotellaan Museoviraston kanssa osana maakuntamuseon alueellista pitkän tähtäimen kokonaissuunnitelmaa.

Neuvotteluissa otetaan huomioon, että kulttuuriympäristöön liittyvien tehtävien osalta museoiden hoitamista valtiolle kuuluvista tehtävistä ja työnjaosta on sovittu yhteistyösopimuksella.

7. Sopimukseen liittyvä seuranta ja palaute

Osapuolet kehittävät yhteistyössä neuvottelupäiväkäytäntöä toiminnan kehittämisen sekä toiminnan seurannan ja tiedonvaihdon välineeksi.

Toiminnan raportoinnissa hyödynnetään Museoverkkoa tai muuta yhteisesti sovittua menetelmää. Sopimuksen toimivuutta tarkastellaan vuosittaisissa tapaamisissa.

Maakuntamuseo tiedottaa, jos sen henkilökunnassa tapahtuu muutoksia sopimuksen edellyttämässä tehtävissä. Museovirasto tiedottaa samoin museon toimialueen aluetoimiston henkilökunnassa tai toiminnassa tapahtuvista muutoksista.

Mikäli maakuntamuseo ei voi täyttää sopimuksen velvoitteita tästä tulee ilmoittaa Museovirastoon hyvissä ajoin ennen keskeytyksen alkamista, jotta maankäytön suunnittelun seurantaan liittyvät viranomaistehtävät voidaan suorittaa muulla tavoin.

8. Sopimuksen voimassaolo

Tämä sopimus tulee voimaan 1.1.2010 ja on voimassa toistaiseksi siten, että se voidaan tarvittaessa irtisanoa toukokuun loppuun mennessä niin, että sopimus päättyy kyseisen vuoden viimeisenä päivänä. Sopimuksen ehtojen muuttamisesta ja täydentämisestä voidaan neuvotella sopimuskauden aikanakin. Tätä sopimusta on tehty kaksi yhtäpitävää kappaletta, yksi kummallekin sopijaosapuolelle.

Museoviraston puolesta

Tornion kaupungin puolesta

Helsingissä __. __. 20__

Torniossa __. __. 20__

Paula Purhonen
Pääjohtaja, valtionarkeologi

Jaakko Junes
Vt. sivistystoimenjohtaja

Heikki Halttunen
Hallintojohtaja

Henri Nordberg
Museonjohtaja